

“És quan coneixes la història, que ‘Tintín al Congo’ esdevé encara més dolorós”

Congolès de naixement i belga d'adopció, Bienvenu Mbutu Mondondo fa quatre anys que va engegar un procés judicial contra ‘Tintín al Congo’, una historieta gràfica que narra les aventures del jove periodista Tintín a l'antiga colònia belga, i que Mondondo considera xenòfoba i ofensiva per als congolesos perquè anima a la colonització i tracta la raça blanca com si fos superior a la negra.

L'autor de l'obra, Georges Remi, més conegut per *Hergé*, mai no va viatjar a l'Àfrica i va escriure aquesta historieta sobre el Congo —vuitanta vegades més gran que el país que el colonitzava i amb un subsòl extremadament ric— en un context en què es necessitava una mà d'obra que generava tòpics com els que van farcir el còmic d'Hergé. “Per a *Tintín al Congo* —com per a *Tintín al país dels soviets*—, em vaig alimentar dels prejudicis que m'envoltaven... Va ser l'any 1930 i, d'aquell país, només en sabia allò que en deia la gent de l'època: ‘Els negres són nens grans, sort que hi hem anat nosaltres.’ I jo els vaig dibuixar, aquests africans, seguint aquests criteris, en el pur esperit paternalista, que era el d'aquell temps a Bèlgica.” Això ho va declarar el dibuixant belga en una entrevista a final dels 80, quan va reconèixer que el llibre era un “pecat de joventut”.

Aquest mes d'octubre, finalment, ha començat el judici a Brussel·les, ciutat natal d'Hergé, entre Mondondo i la societat que explota els drets del còmic, Moulinsart, que alerta que retirar la historieta de les llibreries seria censura i al·lega que es tracta d'una obra de ficció de fa més de setanta anys, que

s'ha de veure com un document de l'època. El judici haurà de determinar si el còmic continua al mercat.

—Què us va fer decidir a portar *Tintín al Congo* als tribunals?

—Aquest còmic m'irrita. Em sento ferit quan conec la història que ha fet que *Tintín al Congo* hagi estat creat i em fa venir ganes de fer de tot per a portar la qüestió a l'espai públic. De fet, actualment n'hi ha tres versions en venda i una és encara l'original del 1931, no revisada, on apareix el mot *negre*, que és molt fort avui. No es pot pronunciar *negre* així com així, sense que la gent no t'ho retregui.

—I per això voleu que *Tintín al Congo* es retiri del mercat...

—Jo sempre he demanat que el còmic es prohibeixi. El problema no és Hergé, sinó la comercialització avui dia d'un llibre que difon obertament idees basades en la superioritat racial. Però, vista la reacció a Bèlgica, on hi ha hagut molta polèmica, si no es pot prohibir, almenys que es faci pedagogia contra el racisme, adjuntant-hi un adhesiu d'avertiment que expliqui per què es va fer aquest còmic. Moulinsart

Bienvenu Mbutu Mondondo indica algunes vineyetes de *Tintín al Congo* en què ell ha detectat tractament xenòfob als congolesos i a la raça negra en general.

no vol posar aquesta alerta però, si la versió en anglès ja duu aquest senyal d'avertiment, per què no hi ha de ser en la versió en francès o en espanyol? Es sorprenent!

—**Creieu que *Tintín al Congo* pot despertar actituds racistes en un nen que el llegeixi?**

—I tant! Les imatges són molt més xocants que no les paraules. Fins i tot abans de parlar, els nens a l'escola aprenen a través de les imatges. Per què aleshores un còmic com *Tintín al Congo*, que caricaturitza molt negativament els negres, no ha de marcar els nens? Aquest és el gran perill i un tema que no s'ha posat mai sobre la taula.

—**De petit, vós coneixíeu *Tintín al Congo*?**

—Jo vaig passar la infantesa al Congo, i de petit recordo haver llegit *Tintín al Congo* com tots els nens congoleesos. Els meus pares me'l van comprar i m'hi vaig sentir identificat, és clar. De fet, al Congo és molt habitual: els pares regalen sempre aquest còmic als seus fills, és molt popular. Però els nostres pares han nascut abans de les independències i encara estan acomplexats...

—**Consideredu que aquest cas pot crear precedent i que, a partir d'això, es demani de revisar tots els llibres d'aquella època?**

—Jo no pretenia arribar fins aquí. Primer de tot, vaig trucar a Moulinsart i els vaig dir que a Anglaterra hi havia hagut polèmica i que s'havia resolt afegint-hi l'adhesiu d'avertiment i un text explicatiu. "Aquí a Bèlgica, el país d'Hergé, on viuen molts congoleesos que tenen una història compartida amb el país, què fareu?", vaig demanar. I em van penjar el telèfon. No podia fer res més sinó acudir a la justícia.

—**I penseu que acabaran prohibint el còmic?**

—De moment, ja estic satisfet que s'hagi obert tot aquest debat, no m'esperava que tingués tant ressò internacional. I, de fet, sort n'he tingut, de la premsa, que m'ha donat veu, perquè si no un gegant com és Moulinsart m'hauria aixafat. La resta, queda a mans de la jutgessa...

—**Què en penseu, de la manera com Bèlgica tracta de la pròpia memòria històrica?**

RAQUEL CORREA

Bienvenu Mbutu Mondondo al Matongé, un barri de Brussel·les on viuen molts congoleesos i que pren el nom del barri del centre de Kinshasa.

—Crec que Bèlgica és l'únic país que intenta amagar el seu passat, perquè hi ha un període de la història molt negatiu que no es revisa. A Holanda, per exemple, un país que felicito, es veu que es preocupen pel que va passar a les colònies de l'Àsia i que volen corregir tot el mal que van fer al Surinam. En canvi, Bèlgica no fa res, és increïble.

—**Leopold II, que fou rei dels belgues i propietari del Congo, i que ha passat a la història per les matances sanguinàries que va dur a terme per a explotar el territori congolès, té una gran estàtua eqüestre al centre de Brussel·les. Us molesta, de veure l'estàtua?**

—No podem fer com si no hagués passat res. Crec que hi ha moltes coses que cal refer, l'estatus de Leopold II s'ha de revisar: s'ha de ser capaç de criticar el passat per a poder anar endavant.

—**I encara més recent i dubtós és el paper de Bèlgica en la mort de Patrice Lumumba, escollit a les primeres eleccions lliures del Congo, i assassinat fa cinquanta anys en un episodi en què hi havia implicats membres del govern belga de l'època.**

—El discurs de Lumumba a la independència davant del rei Leopold II ho resumeix tot. Lumumba criticava els belgues i deia: "Parleu de vós quan tracteu un blanc, i de tu quan parleu amb un negre." És per això que condemno els qui diuen que cal entendre *Tintín al Congo* com si fos una cosa del passat: és precisament quan coneixes el passat, quan ho poses en perspectiva, que *Tintín al Congo* esdevé encara molt més dolorós.

Raquel Correa
Brussel·les